

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 22 februari 2024*

”Begäran om förhandsavgörande – Social trygghet för migrerande arbetstagare – Förordning (EG) nr 987/2009 – Artikel 44.2 – Tillämpningsområde – Pension på grund av total arbetsoförmåga – Beräkning – Beaktande av perioder för vård av barn som fullgjorts i en annan medlemsstat – Tillämplighet – Artikel 21 FEUF – Fri rörlighet för medborgare – Tillräckligt samband mellan dessa vårdperioder och de försäkringsperioder som fullgjorts i den medlemsstat som svarar för pensionen”

I mål C-283/21,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen (Överdomstolen för socialrättsliga mål i Nordrhein-Westfalen, Tyskland) genom beslut av den 23 april 2021, som inkom till domstolen den 4 maj 2021, i målet

VA

mot

Deutsche Rentenversicherung Bund,

ytterligare deltagare i rättegången:

RB,

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Prechal, domstolens ordförande K. Lenaerts, tillika tillförordnad domare på andra avdelningen, samt domarna F. Biltgen (referent), J. Passer och M.L. Arastey Sahún,

generaladvokat: N. Emiliou,

justitiesekreterare: enhetschefen D. Dittert,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 11 maj 2023,

* Rättegångsspråk: tyska.

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Tysklands regering, genom J. Möller och R. Kanitz, båda i egenskap av ombud,
- Tjeckiens regering, genom J. Pavliš, M. Smolek och J. Vlácil, samtliga i egenskap av ombud,
- Nederländernas regering, genom M.K. Bulterman, J.M. Hoogveld och C.S. Schillemans, samtliga i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom F. Clotuche-Duvieusart, B.-R. Killmann och D. Martin, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 5 oktober 2023 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 44.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 av den 16 september 2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen (EUT L 284, 2009, s. 1).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan VA och Deutsche Rentenversicherung Bund (det federala pensionsförsäkringsorganet, Tyskland). Målet rör detta organs beaktande av de perioder för vård av barn som VA fullgjort i en annan medlemsstat vid beräkningen av hennes pension på grund av total arbetsoförmåga.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Förordning (EG) nr 883/2004

- 3 Syftet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen (EUT L 166, 2004, s. 1, och rättelse i EUT L 200, 2004, s. 1, och EUT L 201, 2005, s. 47), som trädde i kraft den 20 maj 2004, är att samordna de nationella systemen för social trygghet. Enligt artikel 91 i förordningen ska den tillämpas från och med den dag då förordning nr 987/2009 träder i kraft, vilket enligt artikel 97 i förordning nr 987/2009 är den 1 maj 2010.
- 4 I skäl 1 i förordning nr 883/2004 anges följande:

”Bestämmelserna om samordning av de nationella systemen för social trygghet faller inom ramen för den fria rörligheten för personer och bör bidra till att förbättra människors levnadsstandard och arbetsvillkor.”

5 I artikel 1 led t i denna förordning definieras begreppet "försäkringsperiod" som avgiftsperioder, anställningsperioder eller perioder av verksamhet som egenföretagare, såsom de definieras eller erkänns som försäkringsperioder i den lagstiftning enligt vilken de har fullgjorts eller betraktas som fullgjorda, och alla perioder som behandlas som sådana, om de enligt den lagstiftningen erkänns som likvärdiga med försäkringsperioder.

6 Artikel 2 i nämnda förordning har rubriken "Personkrets". I punkt 1 i den artikeln föreskrivs följande:

"Denna förordning skall tillämpas på alla som är medborgare i en medlemsstat, statslösa och flyktingar som är bosatta i en medlemsstat och som omfattas eller har omfattats av lagstiftningen i en eller flera medlemsstater, samt deras familjemedlemmar och efterlevande."

7 Avdelning II i samma förordning har rubriken "Fastställande av tillämplig lagstiftning" och innehåller bland annat artikel 11, med rubriken "Allmänna bestämmelser". I punkterna 1–3 i den artikeln föreskrivs följande:

"1. De personer som denna förordning tillämpas på skall omfattas av endast en medlemsstats lagstiftning. Denna lagstiftning skall fastställas i enlighet med denna avdelning.

2. Vid tillämpningen av denna avdelning skall de personer som med anledning av sitt arbete som anställd eller sin verksamhet som egenföretagare erhåller en kontantförmån anses utöva denna verksamhet. Detta skall inte gälla ersättning i form av pensioner vid invaliditet, ålderdom eller till efterlevande eller ersättning i form av pension vid olycksfall i arbetet eller arbetsjukdomar och inte heller kontanta sjukvårdsförmåner som är obegränsade i tid.

3. Om inget annat följer av artiklarna 12–16, skall

- a) en person som arbetar som anställd eller bedriver verksamhet som egenföretagare i en medlemsstat omfattas av lagstiftningen i den medlemsstaten,
- b) en offentligt anställd omfattas av lagstiftningen i den medlemsstat till vilken den förvaltning som sysselsätter denne hör,
- c) en person som erhåller arbetslöshetsersättning i enlighet med artikel 65 enligt lagstiftningen i den medlemsstat där denne är bosatt omfattas av den medlemsstatens lagstiftning,
- d) en person som är inkallad eller återinkallad till militärtjänstgöring eller civil tjänstgöring i en medlemsstat omfattas av lagstiftningen i den medlemsstaten,
- e) en person på vilken a-d inte är tillämpliga omfattas av lagstiftningen i den medlemsstat där denne är bosatt, utan att det påverkar tillämpningen av andra bestämmelser i denna förordning enligt vilka personen har rätt till förmåner enligt lagstiftningen i en eller flera andra medlemsstater."

8 I artikel 87 i förordning nr 883/2004, med rubriken "Övergångsbestämmelser", föreskrivs följande:

"1. Ingen rätt skall förvärfas enligt denna förordning för tiden före den dag då den börjar tillämpas.

2. Alla försäkringsperioder och i förekommande fall alla anställningsperioder, perioder av verksamhet som egenföretagare eller bosättningsperioder som har fullgjorts enligt en medlemsstats lagstiftning före den dag då denna förordning börjar tillämpas i den berörda medlemsstaten, skall beaktas vid fastställandet av rättigheter enligt denna förordning.

3. Om inget annat följer av punkt 1 skall en rättighet enligt denna förordning förvärfvas även om rätten hänförs till ett försäkringsfall som inträffade före den dag då den började tillämpas i den berörda medlemsstaten.

...”

Förordning nr 987/2009

9 I förordning nr 987/2009 fastställs tillämpningsbestämmelser till förordning nr 883/2004, i enlighet med artikel 89 i sistnämnda förordning.

10 I artikel 1.1 c i förordning nr 987/2009 föreskrivs följande:

”I denna förordning gäller följande:

...

c) Definitionerna i [förordning nr 883/2004] ska gälla.”

11 I artikel 44 i förordning nr 987/2009, med rubriken ”Beaktande av perioder för vård av barn”, föreskrivs följande:

”1. I denna artikel avses med ’period för vård av barn’ perioder som enligt en medlemsstats lagstiftning tillgodoräknas eller ger ett tillägg till en pension uttryckligen på grund av att en person har haft vård om ett barn, oavsett vilken metod som används för att beräkna perioderna och oavsett om de intjänas under vårdtiden eller erkänns retroaktivt.

2. Om en period för vård av barn inte beaktas enligt lagstiftningen i den medlemsstat som är behörig enligt avdelning II i [förordning nr 883/2004], ska institutionen i den medlemsstat vars lagstiftning var tillämplig på den berörda personen, på grundval av att personen hade anställning eller bedrev verksamhet som egenföretagare vid den tidpunkt då perioden för vård av barn enligt den lagstiftningen började beaktas för det berörda barnet, fortsatt vara ansvarig för att beakta denna period som en period för vård av barn enligt dess egen lagstiftning, som om vården av barnet ägt rum på dess territorium.

3. Punkt 2 ska inte tillämpas om den berörda personen omfattas eller börjar omfattas av lagstiftningen i en annan medlemsstat på grund av att personen har anställning eller bedriver verksamhet som egenföretagare.”

12 I artikel 93 i förordning nr 987/2009, med rubriken ”Övergångsbestämmelser”, föreskrivs följande:

”Artikel 87 i [förordning nr 883/2004] ska tillämpas på de situationer som omfattas av [förordning nr 987/2009].”

Tysk rätt

- 13 I 56 § Sozialgesetzbuch, Sechstes Buch (VI) – Gesetzliche Rentenversicherung (volym VI i socialförsäkringslagen: det lagstadgade systemet för pensionsförsäkring) (nedan kallad SGB VI), i dess lydelse enligt lagen av den 28 november 2018 (BGBl. I, s. 2016) (nedan kallad SGB VI, i dess lydelse från 2018), föreskrivs följande:

”1) Perioder för vård av barn är perioder som ägnas åt vård av ett barn under barnets tre första levnadsår. En vårdperiod tillgodoräknas en av föräldrarna ... under förutsättning

1. att föräldern anses ansvara för vården,

2. att vården har ägt rum i Förbundsrepubliken Tyskland eller kan jämföras med sådan vård i Förbundsrepubliken Tyskland, och

3. att föräldern inte är förhindrad att tillgodoräkna sig tiden av andra skäl.

...

3) Vården har ägt rum i Förbundsrepubliken Tyskland om den förälder som vårdar barnet har varit stadigvarande bosatt där tillsammans med barnet. Vård i utlandet kan jämföras med vård i Förbundsrepubliken Tyskland om den vårdande föräldern har varit stadigvarande bosatt tillsammans med barnet i utlandet och under vårdtiden eller omedelbart före barnets födelse har erlagt lagstadgade avgifter på grund av anställning eller verksamhet som egenföretagare. Detta gäller också om makarna eller partnern gemensamt är bosatta i utlandet för det fall den vårdande förälderns make eller partner har erlagt sådana lagstadgade avgifter eller har underlåtit att göra detta enbart med anledning av att han eller hon ingår i den personkrets som avses i 5 § stycke 1 och 5 § stycke 4 eller var befriad från försäkringsplikten.

...

5) Perioden för vård av barn inleds i slutet av den månad då barnet föds och avslutas efter 36 kalendermånader. ...”

- 14 I 57 § SGB VI, i dess lydelse enligt lagen av den 21 mars 2001 (BGBl. I, s. 403) föreskrivs följande:

”En period som ägnas åt vård av ett barn till dess att barnet fyller 10 år ska beaktas med avseende på en av föräldrarna under förutsättning att villkoren för tillgodoräkning av en period för vård av barn var uppfyllda under denna period. Detta gäller även för perioder av verksamhet som egenföretagare som inte endast är ringa, i den mån dessa perioder också är perioder för vilka lagstadgade avgifter ska erläggas.”

- 15 I 249 § stycke 1 SGB VI, i dess lydelse enligt lagen av den 23 juni 2014 (BGBl. I, s. 787) föreskrivs följande:

”För ett barn som fötts före den 1 januari 1992 avslutas perioden för vård 24 månader efter slutet av den månad då barnet föddes.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 16 Klaganden i det nationella målet är tysk medborgare och född år 1958 i Aachen (Tyskland).
- 17 Från år 1962 till år 2010 var hon bosatt i Vaals (Nederländerna), en stad som ligger cirka 5 km från Aachen. Hon gick i skolan i Aachen och påbörjade i augusti 1975 en av Förbundsrepubliken Tyskland erkänd utbildning till förskollärare där.
- 18 Den 1 augusti 1978 påbörjade klaganden en ettårig praktiktjänstgöring på ett daghem i Aachen. Enligt den tyska lagstiftningen borde detta år ha betraktats som en anställningsperiod i Tyskland och omfattats av obligatorisk försäkring. Eftersom det inte fanns tillräckligt många avlönade tjänster tillgängliga genomförde klaganden emellertid sin praktik utan att få lön och omfattades därför inte av den försäkringen. Hon betalade således inte in några avgifter till det tyska lagstadgade pensionssystemet under praktikperioden.
- 19 Då praktiktjänstgöringen upphörde fortsatte klaganden från den 1 augusti 1979 sin utbildning till förskollärare i Aachen och avlade *Fachhochschulreife* (yrkesexamen), medan hon fortsatte att bo i Nederländerna. Efter att ha avslutat sin utbildning i juli 1980 utövade hon inte någon yrkesverksamhet i Tyskland eller Nederländerna.
- 20 Den 15 november 1986 respektive den 2 juni 1989 födde klaganden två barn, vilka växte upp i Nederländerna och gick i skolan i Tyskland. Vid denna tidpunkt hade hon inte betalat in några avgifter till det tyska lagstadgade pensionssystemet.
- 21 Mellan september 1993 och augusti 1995 arbetade hon som egenföretagare i Tyskland. Hon betalade inte in några avgifter till nämnda pensionssystem i samband med detta. Hon innehade därefter mellan april 1999 och oktober 2012 en anställning i Tyskland som ansågs vara ”av ringa omfattning” enligt tysk rätt. Den omfattades därför inte av den obligatoriska försäkringen.
- 22 Under år 2010 flyttade klaganden till Tyskland. Hon började förvärvsarbete där från och med oktober 2012 och betalade i samband med detta in avgifter till det tyska lagstadgade pensionssystemet.
- 23 Klaganden uppber sedan mars 2018 pension på grund av total arbetsoförmåga från det federala pensionsförsäkringsorganet, som är motpart i det nationella målet. Motparten ansåg vid beräkningen av pensionen att de relevanta perioderna – utöver de perioder under vilka klaganden hade betalat in avgifter till det tyska lagstadgade pensionssystemet, det vill säga från år 2012 – omfattade de perioder under vilka hon genomgick en yrkesutbildning i Tyskland, det vill säga mellan augusti 1975 och juli 1978 samt mellan augusti 1979 och juli 1980, och perioden mellan den 1 april och den 1 juni 1999 under vilken klaganden, medan hon vårdade sina barn i Nederländerna, hade arbetat som anställd i Tyskland utan att omfattas av den obligatoriska försäkringen.
- 24 Klaganden väckte talan vid en tysk domstol i första instans och gjorde gällande att motparten, vid beräkningen av hennes tyska pension på grund av total arbetsoförmåga, felaktigt hade underlåtit att som relevanta perioder beakta de perioder för vård av barn som hon hade fullgjort i Nederländerna mellan den 15 november 1986 och den 31 mars 1999 när hon inte utövade någon yrkesverksamhet (nedan kallade de omtvistade perioderna). Denna talan ogillades.

- 25 Klaganden överklagade den dom varigenom talan hade ogillats till (Överdomstolen för socialrättsliga mål i Nordrhein-Westfalen), som är den hänskjutande domstolen.
- 26 Den domstolen har påpekat att de omtvistade perioderna, enligt 56 § stycke 3 första meningen SGB VI, i dess lydelse från år 2018, inte kan beaktas vid beräkningen av klagandens pension på grund av total arbetsoförmåga, eftersom vården av hennes två barn under dessa perioder inte ägde rum i Tyskland. De omtvistade perioderna kan inte heller omfattas av tillämpningsområdet för 56 § stycke 3 andra meningen SGB VI, i dess lydelse från år 2018, eftersom klaganden för att nämnda perioder ska omfattas därav måste ha varit stadigvarande bosatt tillsammans med sina barn i utlandet och under eller omedelbart före dessa perioder ha betalat in avgifter i Tyskland på grund av anställning eller verksamhet som egenföretagare i utlandet. Den hänskjutande domstolen har dessutom betonat att villkoren i artikel 44.2 i förordning nr 987/2009 inte är uppfyllda i förevarande fall, eftersom klaganden inte hade anställning eller bedrev verksamhet som egenföretagare i Tyskland vid den tidpunkt, under de omtvistade perioderna, då hennes barn föddes.
- 27 Den hänskjutande domstolen vill emellertid få klarhet i huruvida motparten - mot bakgrund av EU-domstolens praxis, bland annat domen av den 19 juli 2012, Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475), och med hänsyn till vissa omständigheter som verkar tyda på att det finns ett "tillräckligt nära samband" mellan de omtvistade perioderna och de försäkringsperioder som fullgjorts i det tyska pensionssystemet - enligt artikel 21 FEUF måste beakta de omtvistade perioderna vid beräkningen av klagandens tyska pension på grund av total arbetsoförmåga.
- 28 Den hänskjutande domstolen har i detta avseende påpekat att målet vid den nationella domstolen skiljer sig från det mål som avgjordes genom domen av den 19 juli 2012, Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475). Före sina barns födelse omfattades klaganden nämligen inte av den obligatoriska försäkringen i Tyskland och hade inte betalat in några avgifter till det tyska lagstadgade pensionssystemet. Dessutom var hon vid denna tidpunkt permanent bosatt i Nederländerna och hade inte bara tillfälligt flyttat dit, såsom var fallet med den berörda personen i det sistnämnda målet.
- 29 Den hänskjutande domstolen har vidare betonat att hela klagandens yrkesliv är knutet till Förbundsrepubliken Tyskland, att hon där genomgick hela sin skolgång, att det var i den medlemsstaten som hon fullgjorde en ettårig praktiktjänstgöring – som skulle ha omfattats av den obligatoriska försäkringen om det vid den tidpunkten inte hade funnits för få tillgängliga avlönade tjänster – och att de övriga år under vilka hon genomgick en yrkesutbildning har beaktats som "pensionsgrundande perioder". Dessutom gick hennes barn i skolan i Tyskland och hon och hennes familj hade bosatt sig i Nederländerna nära den tyska gränsen.
- 30 Med hänsyn härtill vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida det är förenligt med unionsrätten att de omtvistade perioderna inte beaktas i tysk nationell rätt.
- 31 Mot denna bakgrund beslutade Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen (Överdomstolen för socialrättsliga mål i Nordrhein-Westfalen) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:
- "1) Beaktas en period för vård av barn i den mening som avses i artikel 44.2 i förordning [nr 987/2009] enligt lagstiftningen i [Konungariket] Nederländerna – som är behörig medlemsstat enligt avdelning II i [förordning nr 883/2004] – genom att perioden för vård av barn i [denna medlemsstat], i form av en ren bosättningsperiod, ger rätt till pension?"

- 2) För det fall att den första frågan ska besvaras nekande: Ska artikel 44.2 i förordning nr 987/2009 – som en följd av EU-domstolens dom av den 23 november 2000, Elsen (C-135/99, EU:C:2000:647), och dom av den 19 juli 2012, Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475), – ges en extensiv tolkning, så att den behöriga medlemsstaten ska beakta en period för vård av barn även i ett fall där personen som vårdat barnet, i enlighet med pensionssystemet i den medlemsstaten, har fullgjort pensionsgrundande perioder före och efter [vården av barnet] till följd av utbildning eller anställning, men inte betalade avgifter till detta system omedelbart före eller efter vården av barnet?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Huruvida den första frågan kan tas upp till prövning

- 32 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 44.2 i förordning nr 987/2009 ska tolkas så, att en period för vård av barn, i den mening som avses i den bestämmelsen, ska anses ha beaktats när den enligt lagstiftningen i den behöriga medlemsstaten, i den mening som avses i bestämmelserna i avdelning II i förordning nr 883/2004, gör det möjligt att förvärva pensionsrättigheter i den medlemsstaten, på grund av att denna period räknas som bosättningsperiod.
- 33 Enligt EU-domstolens fasta praxis presumeras nationella domstolars frågor om tolkningen av unionsrätten vara relevanta. Dessa frågor ställs mot bakgrund av den beskrivning av omständigheterna i målet och tillämplig lagstiftning som den nationella domstolen på eget ansvar har lämnat och vars riktighet det inte ankommer på EU-domstolen att pröva. Det förfarande som har införts genom artikel 267 FEUF utgör emellertid ett medel för samarbete mellan EU-domstolen och de nationella domstolarna, genom vilket EU-domstolen tillhandahåller de nationella domstolarna de uppgifter om unionsrättens tolkning som de behöver för att kunna avgöra de mål som de ska pröva (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 mars 2020, Miasto Łowicz och Prokurator Generalny, C-558/18 och C-563/18, EU:C:2020:234, punkterna 43 och 44 och där angiven rättspraxis).
- 34 I det nationella målet krävs det, såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 31 i sitt förslag till avgörande, för att institutionen i en medlemsstat, i förevarande fall den tyska institutionen, enligt artikel 44.2 i förordning nr 987/2009 ska vara skyldig att beakta perioder för vård av barn som den berörda personen har fullgjort i en annan medlemsstat, i förevarande fall Nederländerna, att följande tre kumulativa villkor är uppfyllda: För det första krävs att en period för vård av barn inte beaktas enligt lagstiftningen i den sistnämnda medlemsstaten. För det andra krävs att lagstiftningen i den förstnämnda medlemsstaten tidigare var tillämplig på den berörda personen på grundval av att personen hade anställning eller bedrev verksamhet som egenföretagare i den medlemsstaten. För det tredje krävs att denna person fortsatte att omfattas av lagstiftningen i den förstnämnda medlemsstaten på grundval av att personen utövade sådan yrkesverksamhet vid den tidpunkt då perioden för vård av barn enligt den medlemsstatens lagstiftning började beaktas för det berörda barnet.
- 35 I den bestämmelsen preciseras att denna tidpunkt ska fastställas i enlighet med de nationella bestämmelser i medlemsstaten som reglerar beaktandet av perioder för vård av barn. Enligt tysk lagstiftning är de tidpunkter som är relevanta i detta avseende i förevarande fall födelsedatumet för klagandens två barn, det vill säga den 15 november 1986 respektive den 2 juni 1989.

- 36 Även om förordning nr 987/2009, i enlighet med artikel 87.3 i förordning nr 883/2004 och artikel 93 i förordning nr 987/2009, är tillämplig i tiden (*ratione temporis*) på situationen i det nationella målet, uppfyller den situationen emellertid inte samtliga villkor för tillämpning av artikel 44.2 i förordning nr 987/2009, eftersom klaganden varken före eller vid den tidpunkt då hon började vårda sina barn hade anställning eller bedrev verksamhet som egenföretagare i Tyskland.
- 37 Sistnämnda bestämmelse är således inte tillämplig i förevarande fall och ett svar från EU-domstolen på den första frågan är inte nödvändigt för att avgöra det nationella målet.
- 38 Härav följer att den första frågan inte kan tas upp till prövning.

Den andra frågan

- 39 Det ska inledningsvis erinras om att det av fast rättspraxis följer att det enligt det förfarande för samarbete mellan nationella domstolar och EU-domstolen som införts genom artikel 267 FEUF ankommer på EU-domstolen att ge den nationella domstolen ett användbart svar, som gör det möjligt för den domstolen att avgöra det mål som den ska pröva. I detta syfte kan EU-domstolen behöva omformulera de frågor som hänskjutits. EU-domstolen har nämligen till uppgift att tolka samtliga bestämmelser i unionsrätten som behövs för att de nationella domstolarna ska kunna avgöra de mål som är anhängiga vid dem, även om dessa bestämmelser inte är uttryckligen angivna i de frågor som dessa domstolar har hänskjutit (dom av den 8 juli 2021, Staatsanwaltschaft Köln och Bundesamt für Güterverkehr, C-937/19, EU:C:2021:555, punkt 22 och där angiven rättspraxis).
- 40 I förevarande fall framgår det av begäran om förhandsavgörande att saken i det nationella målet avser att motparten vid beviljandet av en pension på grund av total arbetsoförmåga till klaganden inte beaktade perioder för vård av barn som hon hade fullgjort i Nederländerna. Den hänskjutande domstolen har angett att villkoren för tillämpning av artikel 44.2 i förordning nr 987/2009 inte verkar vara uppfyllda i det nationella målet, men den vill likväl få klarhet i huruvida motparten, mot bakgrund av artikel 21 FEUF, är skyldig att i enlighet med den rättspraxis som följer av domen av den 19 juli 2012, Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475), beakta dessa vårdperioder trots att klaganden – till skillnad från den berörda personen i det mål som avgjordes genom den domen – inte utövat någon verksamhet som lett till att avgifter betalats in till den obligatoriska försäkringen i Tyskland före och omedelbart efter det att perioderna för vård av barn hade fullgjorts i Konungariket Nederländerna, det vill säga den medlemsstat i vilken hon inte bara hade bott tillfälligt utan under flera år.
- 41 Under dessa omständigheter ska den andra frågan förstås så, att den syftar till att få klarhet i huruvida artikel 21 FEUF ska tolkas så, att den medlemsstat som svarar för pensionen på grund av total arbetsoförmåga, vid beviljandet av en sådan pension, i en situation där den berörda personen inte uppfyller det krav på att vara anställd eller utöva verksamhet som egenföretagare som, enligt artikel 44.2 i förordning nr 987/2009, gäller för att beakta de perioder för vård av barn som nämnda person har fullgjort i en annan medlemsstat, utan personen har endast fullgjort försäkringsperioder, i form av perioder av utbildning eller yrkesverksamhet, i den förstnämnda medlemsstaten, såväl före som efter dessa vårdperioder, är skyldig att beakta dessa vårdperioder trots att den berörda personen varken före eller omedelbart efter vårdperioderna har betalat in avgifter i den medlemsstaten.

- 42 Det ska inledningsvis påpekas att enligt de uppgifter som lämnats till EU-domstolen i förevarande mål är Förbundsrepubliken Tyskland den enda medlemsstat som är behörig att bevilja klaganden pension på grund av total arbetsoförmåga. Det är endast denna pension som är aktuell i det mål som är anhängigt vid den hänskjutande domstolen. Vid förhandlingen vid EU-domstolen uppgav den nederländska regeringen i detta sammanhang att klaganden inte hade någon rätt till en sådan pension i Nederländerna, eftersom hon aldrig har arbetat där. Det framgår således att de omtvistade perioderna inte kan beaktas i Nederländerna för att bevilja en sådan pension.
- 43 Med hänsyn till detta ska det fastställas huruvida sådana perioder som de omtvistade perioderna, mot bakgrund av artikel 21 FEUF, under sådana omständigheter som dem i det nationella målet, ska beaktas av institutionen i den medlemsstat som svarar för den pension på grund av total arbetsoförmåga som är aktuell.
- 44 Artikel 44 i förordning nr 987/2009 reglerar inte på ett exklusivt sätt beaktandet av perioder för vård av barn i utlandet och syftet att säkerställa iakttagandet av principen om fri rörlighet, såsom den slås fast i artikel 21 FEUF, gäller även inom ramen för förordningarna nr 883/2004 och 987/2009. Lärdomarna av domen av den 19 juli 2012, Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475), kan därför överföras på en situation där förordning nr 987/2009 är tillämplig i tiden (*ratione temporis*), men där den berörda personen inte uppfyller det krav på att vara anställd eller utöva verksamhet som egenföretagare som, enligt artikel 44.2 i denna förordning, gäller för att den medlemsstat som svarar för pensionen, vid beviljandet av en pension, ska beakta perioder för vård av barn som personen har fullgjort i andra medlemsstater (se, för ett liknande resonemang, dom av den 7 juli 2022, Pensionsversicherungsanstalt (Perioder för vård av barn som fullgjorts i en annan medlemsstat), C-576/20, EU:C:2022:525, punkt 62).
- 45 Domstolen har i detta sammanhang slagit fast att i en situation där den berörda personen inte uppfyllde det kravet utan uteslutande hade arbetat och betalat in avgifter i den medlemsstat som svarar för ålderspensionen, såväl före som efter flytten till andra medlemsstater, i vilka vederbörande hade ägnat sig åt att vårda sina barn, fanns det ett tillräckligt samband mellan de perioder för vård av barn som denna person fullgjort i utlandet och de försäkringsperioder som fullgjorts på grund av utövandet av en yrkesverksamhet i den medlemsstat som svarar för ålderspensionen. Enligt domstolen är denna medlemsstat således skyldig att beakta dessa perioder för vård av barn enligt artikel 21 FEUF (se, för ett liknande resonemang, dom av den 7 juli 2022, Pensionsversicherungsanstalt (Perioder för vård av barn som fullgjorts i en annan medlemsstat), C-576/20, EU:C:2022:525, punkterna 65 och 66).
- 46 Det följer således av den rättspraxis som det hänvisas till i de två föregående punkterna att artikel 21 FEUF innebär att den medlemsstat som svarar för den aktuella pensionen, vid beviljandet av den pensionen, ska beakta perioder för vård av barn som den berörda personen fullgjort i en annan medlemsstat när det har fastställts att det finns ett tillräckligt samband mellan perioderna för vård av barn och de försäkringsperioder som nämnda person har fullgjort på grund av utövandet av en yrkesverksamhet i den förstnämnda medlemsstaten.
- 47 Ett sådant "tillräckligt samband" ska även anses föreligga när den berörda personen endast har fullgjort försäkringsperioder, i form av perioder av utbildning eller yrkesverksamhet i den medlemsstat som svarar för pensionen, såväl före som efter det att nämnda person har fullgjort perioder för vård av barn i en annan medlemsstat.

- 48 Enligt artikel 1 led t i förordning nr 883/2004, som också är relevant vid tolkningen av artikel 21 FEUF, avser begreppet "försäkringsperioder" avgiftsperioder, anställningsperioder eller perioder av verksamhet som egenföretagare, såsom de definieras eller erkänns som försäkringsperioder i den lagstiftning enligt vilken de har fullgjorts eller betraktas som fullgjorda, och alla perioder som behandlas som sådana, om de enligt den lagstiftningen erkänns som likvärdiga med försäkringsperioder. Medlemsstaterna får följaktligen i sin nationella lagstiftning föreskriva att vissa perioder av en persons liv, under vilka vederbörande inte har varit anställd eller utövat verksamhet som egenföretagare och omfattats av den obligatoriska försäkringen och således inte har betalat in några avgifter, ska likställas med "försäkringsperioder" som fullgjorts i den berörda medlemsstaten.
- 49 I ett sådant fall kan den omständigheten att den berörda personen inte har betalat in avgifter i den medlemsstaten under de perioder som enligt dess nationella lagstiftning likställs med sådana försäkringsperioder inte utesluta att det föreligger ett tillräckligt samband mellan de perioder för vård av barn som personen har fullgjort i en annan medlemsstat och de försäkringsperioder som fullgjorts i den förstnämnda medlemsstaten.
- 50 I förevarande fall framgår det av handlingarna i målet att klaganden, före och efter det att hon fullgjort perioder för vård av barn i Nederländerna, endast fullgjort försäkringsperioder i Tyskland. Det framgår nämligen att hon, innan hennes barn föddes, fullgjorde yrkesutbildningsperioder i Tyskland, vilka enligt tysk rätt likställs med försäkringsperioder även om de inte har lett till inbetalda avgifter. Från slutet av perioderna för vård av barn till oktober 2012 verkar hon dessutom ha förvärvsarbetat i ringa omfattning i Tyskland, vilket enligt tysk rätt även kan likställas med en försäkringsperiod, även om det inte har lett till några inbetalda avgifter. Slutligen verkar det som att hon, från oktober 2012 till mars 2018, har utövat yrkesverksamhet i Förbundsrepubliken Tyskland som omfattas av den obligatoriska försäkringen och att hon följaktligen har betalat in avgifter till det lagstadgade obligatoriska försäkringssystemet i den medlemsstaten.
- 51 Det framgår således, med förbehåll för den hänskjutande domstolens prövning, att det i det nationella målet finns ett tillräckligt samband mellan de perioder för vård av barn som klaganden har fullgjort i Nederländerna och de försäkringsperioder som hon uteslutande fullgjort i Förbundsrepubliken Tyskland såväl före som efter dessa perioder för vård av barn, trots att hon varken före eller omedelbart efter nämnda vårdperioder betalat in avgifter i den medlemsstaten.
- 52 I en sådan situation som den aktuella saknar det betydelse hur länge den berörda personen varit bosatt i den medlemsstat där vederbörande ägnat sig åt vård av barn.
- 53 I en sådan situation kan den medlemsstat som svarar för den aktuella pensionen följaktligen inte, utan att dess medborgare som har utnyttjat sin rätt till fri rörlighet missgynnas och att artikel 21 FEUF således åsidosätts, utesluta att perioder för vård av barn beaktas enbart av det skälet att de har fullgjorts i en annan medlemsstat (se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 juli 2012, Reichel-Albert, C-522/10, EU:C:2012:475, punkterna 41, 42 och 44, och dom av den 7 juli 2022, Pensionsversicherungsanstalt (Perioder för vård av barn som fullgjorts i en annan medlemsstat), C-576/20, EU:C:2022:525, punkt 64).
- 54 Härav följer att den medlemsstat som svarar för pensionen på grund av total arbetsförmåga, i en situation där den berörda personen – med förbehåll för de kontroller som det ankommer på den hänskjutande domstolen att göra – endast har fullgjort försäkringsperioder, i form av perioder av utbildning eller yrkesverksamhet, i den medlemsstaten, såväl före som efter det att perioder för

vård av barn har fullgjorts i en annan medlemsstat, enligt artikel 21 FEUF, är skyldig att, vid beviljandet av denna pension, beakta dessa vårdperioder, trots att nämnda person varken före eller omedelbart efter vårdperioderna har betalat in avgifter i den förstnämnda medlemsstaten.

- 55 Mot denna bakgrund ska den andra frågan besvaras enligt följande. Artikel 21 FEUF ska tolkas så, att den medlemsstat som svarar för pensionen på grund av total arbetsoförmåga, vid beviljandet av en sådan pension, i en situation där den berörda personen inte uppfyller det krav på att vara anställd eller utöva verksamhet som egenföretagare som, enligt artikel 44.2 i förordning nr 987/2009, gäller för att beakta de perioder för vård av barn som nämnda person har fullgjort i en annan medlemsstat, utan personen har endast fullgjort försäkringsperioder, i form av perioder av utbildning eller yrkesverksamhet, i den förstnämnda medlemsstaten, såväl före som efter det att dessa vårdperioder har fullgjorts, är skyldig att beakta dessa vårdperioder trots att den berörda personen varken före eller omedelbart efter vårdperioderna har betalat in avgifter i den medlemsstaten.

Rättegångskostnader

- 56 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

Artikel 21 FEUF ska tolkas så, att den medlemsstat som svarar för pensionen på grund av total arbetsoförmåga, vid beviljandet av en sådan pension, i en situation där den berörda personen inte uppfyller det krav på att vara anställd eller utöva verksamhet som egenföretagare som, enligt artikel 44.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 av den 16 september 2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen, gäller för att beakta de perioder för vård av barn som nämnda person har fullgjort i en annan medlemsstat, utan personen har endast fullgjort försäkringsperioder, i form av perioder av utbildning eller yrkesverksamhet, i den förstnämnda medlemsstaten, såväl före som efter det att dessa vårdperioder har fullgjorts, är skyldig att beakta dessa vårdperioder trots att den berörda personen varken före eller omedelbart efter vårdperioderna har betalat in avgifter i den medlemsstaten.

Underskrifter